Indigneu-vos

Stéphane Hessel

Col·lecció
Fulletons

biblioteca
social
d'Olot

Indigneu-vos

Stéphane Hessel

Copia i difon per tots els mitjans possibles.
La cultura com a eina de lluita.

Editat i traduït al català a partir de la traducció a l'español de María Belvis Martínez García. Pròleg de José Luis Sampedro.

Biblioteca Social d'Olot. Abril del 2011.
Plç/ Cinema Colon,4
17800 Olot.
http://www.actiu.info/bso/
e-mail: bustia@bsolot.info

La **Biblioteca Social d'Olot**, és part de la **CNT-AIT d'Olot**.

Índex

Pròleg 4

Indigneu-vos 6

El motiu de la resistència és la indignació 8

Dues visions de la història 9

La indiferència: la pitjor de les actituds 10

La meva indignació a propòsit de Palestina 12

La no-violència, el camí que hem d'aprendre a seguir 14

Per una insurrecció pacífica 15

Notes 16

Pròleg

Jo també vaig néixer el 1917. Jo també estic indignat. També vaig viure una guerra. També vaig suportar una dictadura. Igual que a Stéphane Hessel, m'escandalitza i indigna la situació de Palestina i la bàrbara invasió de l'Iraq. Podria aportar més detalls, però l'edat i l'època són suficients per mostrar que les nostres vivències han succeït al mateix món. Parlem en la mateixa ona. Comparteixo les seves idees i em fa feliç poder presentar a Espanya la crida d'aquest brillant heroi de la Resistència francesa, posteriorment diplomàtic en actiu en moltes missions d'interès, sempre a favor de la pau i la justícia.

INDIGNEU-VOS! és un crit, un toc d'atenció que interromp el tràfic del carrer i obliga a aixecar la vista als reunits a la plaça. Com la sirena que anunciava la proximitat d'aquells bombarders: una alerta per no baixar la guàrdia.

Al principi sorprèn. Què passa? De què ens alerten? El món gira com cada dia. Vivim en democràcia, en l'estat de benestar de la nostra meravellosa civilització occidental. Aquí no hi ha guerra, no hi ha ocupació. Això és Europa, bressol de cultures. Sí, aquest és l'escenari i el seu decorat. Però de debò estem en una democràcia? De debò sota aquest nom governen els pobles de molts països? O fa temps que s'ha evolucionat d'una altra manera?

Actualment a Europa i fora d'ella, els financers, culpables indiscutibles de la crisi, han salvat ja el clot i prossegueixen la seva vida com sempre sense grans pèrdues. En canvi, les seves víctimes no han recuperat el treball ni el seu nivell d'ingressos. L'autor d'aquest llibre recorda com els primers programes econòmics de França després de la segona guerra mundial incloïen la nacionalització de la banca, encara que després, en èpoques de bonança, es va anar rectificant. En canvi ara, la culpabilitat del sector financer en aquesta gran crisi no només no ha conduït a això; ni tan sols s'ha plantejat la supressió de mecanismes i operacions d'alt risc. No s'eliminen els paradisos fiscals ni s'escometen reformes importants del sistema. Els financers amb prou feines han suportat les conseqüències de les seves bestieses. És a dir, els diners i els seus amos tenen més poder que els governs. Com diu Hessel, "el poder dels diners mai havia estat tan gran, insolent, egoista amb tots, des dels seus propis serfs fins a les més altes esferes de l'Estat. Els bancs, privatitzats, es preocupen en primer lloc dels seus dividends, i dels altíssims sous dels seus dirigents, però no de l'interès general"

INDIGNEU-VOS!, els diu Hessel als joves, perquè de la indignació neix la voluntat de compromís amb la història. De la indignació va néixer la Resistència contra el nazisme i de la indignació ha de sortir

avui la resistència contra la dictadura dels mercats. Hem de resistir-nos al fet que la carrera pels diners domini les nostres vides. Hessel reconeix que per a un jove de la seva època indignar-se i resistir-se va ser més clar, encara que no més fàcil, perquè la invasió del país per tropes feixistes és més evident que la dictadura de l'entramat financer internacional. El nazisme va ser vençut per la indignació de molts, però el perill totalitari en les seves múltiples variants no ha desaparegut. Ni en aspectes tan basts com els camps de concentració (Guantánamo, Abu Gharaib), murs, tanques, atacs preventius i "lluita contra el terrorisme" en llocs geoestratègics, ni en altres molt més sofisticats i tecnificats com la mal anomenada globalització financera.

INDIGNEU-VOS!, repeteix Hessel als joves. Els recorda els assoliments de la segona meitat del segle XX en el terreny dels drets humans, la implantació de la Seguretat Social , els avanços de l'estat de benestar, al mateix temps que els assenyala les actuals reculades. Els brutals atemptats de l'11-S a Nova York i les desastroses accions empreses per Estats Units com a resposta als mateixos, estan marcant el camí invers. Un camí que en la primera dècada d'aquest segle XXI s'està recorrent a una velocitat alarmant. D'aquí l'alerta de Hessel als joves. Amb el seu crit els està dient: "Nois, compte, hem lluitat per aconseguir el que teniu, ara us toca a vosaltres defensar-ho, mantenir-ho i millorar-ho; no permeteu que us ho arrabassin".

INDIGNEU-VOS! Lluiteu, per salvar els assoliments democràtics basats en valors ètics, de justícia i llibertat promesos després de la dolorosa lliçó de la segona guerra mundial. Per distingir entre opinió pública i opinió mediàtica, per no sucumbir a l'engany propagandístic. "Els mitjans de comunicació estan en mans de les elits", assenyala Hessel. I jo afegeixo: qui són les elits? Els que s'han apoderat del que és de tots. I com que és de tots, és el nostre dret haver de recuperar-ho al servei de la nostra llibertat.

No sempre és fàcil saber qui mana en realitat, ni com defensar-nos dels abusos. Ara no es tracta d'empunyar les armes contra l'invasor ni de fer descarrilar un tren. El terrorisme no és la via adequada contra el totalitarisme actual, més sofisticat que el dels bombarders nazis. Avui es tracta de no sucumbir sota l'huracà destructor del "sempre més", del consumisme voraç i de la distracció mediàtica mentre ens apliquen les retallades.

INDIGNEU-VOS!, sense violència. Hessel ens incita a la insurrecció pacífica evocant figures com Mandela o Martin Luther King. Jo afegiria l'exemple de Gandhi, assassinat precisament el 1948, any de la Declaració Universal dels Drets Humans, de la redacció dels quals va ser partícip el propi Hessel. Com cantava Raimon contra la dictadura: Diguem NO. Negueu-vos. Actueu. Per començar, INDIGNEU-VOS!

José Luis Sampedro

INDIGNEU-VOS

Stéphane Hessel

93 anys. És l'última etapa. El final no està lluny. Quina sort poder aprofitar-la per recordar el que ha servit de base al meu compromís polític: els anys de resistència i el programa elaborat fa 70 anys pel Consell Nacional de la Resistència. A Jean Moulin li devem, dins del marc d'aquest Consell, l'agrupament de tots els components de la França ocupada, els moviments, els partits, els sindicats, amb la finalitat de proclamar la seva adhesió a la França combativa i al seu únic cap reconegut: el general De Gaulle. Des de Londres, on em vaig reunir amb el general De Gaulle, al març de 1941, em va arribar la notícia que el Consell havia engegat un programa (adoptat el 15 de març de 1944) que proposava per la França alliberada un conjunt de principis i valors sobre els quals s'assentaria la democràcia moderna del nostre país (1).

Aquests principis i valors els necessitem avui més que mai. És la nostra obligació vetllar tots junts perquè la nostra societat segueixi sent una societat de la qual puguem sentir-nos orgullosos, i no aquesta societat d'indocumentats, d'expulsions, de sospites pel que fa a la immigració; no aquesta societat en la qual es posen en qüestió les pensions, els assoliments de la Seguretat Social; no aquesta societat on els mitjans de comunicació estan en mans dels poderosos. Totes aquestes són coses que hauríem evitat recolzar si haguéssim estat veritables hereus del Consell Nacional de la Resistència. A partir de 1945, després d'un drama atroç, les forces internes del Consell de la Resistència es lliuren a una ambiciosa resurrecció. Es crea la Seguretat Social com la Resistència desitjava, tal com el seu programa ho estipulava: "un pla complet de Seguretat social que aspiri a assegurar els mitjans de subsistència de tots els ciutadans quan aquests siguin incapaços de procurar-los-hi mitjançant el treball"; "una pensió que permeti als treballadors vells acabar dignament la seva vida". Les fonts d'energia, electricitat i gas, les mines de carbó i els bancs són nacionalitzats. El programa recomanava "que la nació recuperés els grans mitjans de producció, fruit del treball comú, les fonts d'energia, els jaciments, les companyies d'assegurances i els grans bancs"; "la instauració d'una veritable democràcia econòmica i social, que expulsi als grans feudalismes econòmics i financers de l'adreça de l'economia". L'interès general ha de prevaler sobre l'interès particular, el just repartiment de la riquesa creada pel treball ha de prevaler sobre el poder dels diners. La Resistència proposa "una organització racional de l'economia que garanteixi la subordinació dels interessos particulars a l'interès general i que es desfaci de la dictadura professional instaurada segons el model dels Estats feixistes", i el govern provisional de la República pren el relleu.

Una veritable democràcia necessita una premsa independent; la

Resistència ho sap, ho exigeix, defensa "la llibertat de premsa, el seu honor i la seva independència de l'estat, dels poders dels diners i de les influències estrangeres". Això és el que, des de 1944, encara indiquen les ordenances

en relació a la premsa. Ara bé, això és el que està en perill avui dia.

La Resistència cridava a la "possibilitat efectiva per a tots els nens francesos de beneficiar-se de la millor instrucció possible", sense discriminació; ara bé, les reformes proposades el 2008 van contra aquest projecte. Joves professors, als quals dono suport, han batallat fins a impedir l'aplicació d'aquestes reformes i han vist disminuïts els seus salaris a mode de penalització. S'han indignat, han "desobeït", han considerat que aquestes reformes s'allunyaven de l'ideal de l'escola republicana, que estaven al servei de la societat dels diners i que no desenvolupaven suficientment l'esperit creatiu i crític. És la base de les conquestes socials de la Resistència la que avui es qüestiona (2).

El motiu de la resistència és la indignació

Es té la gosadia de dir-nos que l'Estat ja no pot assegurar els costos d'aquestes mesures socials. Però com poden faltar avui diners per mantenir i perllongar aquestes conquestes, quan la producció de la riquesa ha augmentat considerablement des de l'Alliberament, període en el qual Europa estava en la ruïna, si no és perquè el poder dels diners, combatut amb força per la Resistència, no ha estat mai tan gran, tan insolent i tan egoista amb els seus propis servidors, fins i tot en les més altes esferes de l'Estat. Els bancs, una vegada privatitzats, es preocupen molt pels seus dividends i pels alts salaris dels seus dirigents, no per l'interès general. La bretxa entre els més pobres i els més rics no ha estat mai tan gran, ni la recerca dels diners tan apassionada.

El motiu principal de la Resistència era la indignació. Nosaltres, veterans dels moviments de resistència i de les forces combatents de la França lliure, cridem a les joves generacions a viure i transmetre l'herència de la Resistència i dels seus ideals. Nosaltres els diem: preneu el relleu, indigneu-vos! Els responsables polítics, econòmics i intel·lectuals, i el conjunt de la societat no han de dimitir ni deixar-se impressionar per l'actual dictadura dels mercats financers que amenaça la pau i la democràcia.

Us desitjo a tots, a cadascun de vosaltres, que tingueu el vostre motiu d'indignació. És una cosa preciosa. Quan alguna cosa ens indigna, com a mi em va indignar el nazisme, ens tornem militants, forts i compromesos.

Tornem a trobar-nos amb aquest corrent de la història, i el gran corrent de la història ha de perseguir-lo cadascú. I aquest corrent ens condueix a més justícia i llibertat; però no a la llibertat incontrolada de la guineu al galliner. Aquests drets, recollits el 1948 en un programa de la Declaració universal, són universals. Si coneixeu a algú que no els gaudeix, compadiu-lo, ajudeu-lo a aconseguir-los.

Dues visions de la història

Quan intento comprendre què va ser el que va causar el feixisme, què va fer que fóssim absorbits per ell i per Vichy, em dic que els rics egoistes van tenir molta por de la revolució bolxevic i que es van deixar guiar per les seves pors. Però si, avui com llavors, una minoria activa s'aixequés, això seria suficient: tindríem el llevat que faria créixer la massa.

Per descomptat, l'experiència d'algú vell, com jo, nascut el 1917, és diferent de l'experiència dels joves d'avui. Sovint sol·licito als professors de col·legis l'oportunitat de dirigir-me als seus alumnes, i els dic: "vosaltres no teniu les mateixes raons evidents per comprometre-us. Per a nosaltres, resistir era no acceptar l'ocupació alemanya, la derrota. Era una cosa relativament simple; simple com el que va venir a continuació: la descolonització. Va seguir la guerra d'Algèria: era necessari que Algèria s'independitzés, era una cosa evident. Quant a Stalin, tots aplaudim la victòria de l'exèrcit roig contra els nazis, el 1943. Però quan ens assabentem de les grans purgues estalinistes de 1935, encara que era necessari estar al corrent del que feia el comunisme per contrarestar el capitalisme americà, la necessitat d'oposar-se a aquesta forma insuportable de totalitarisme es va imposar com una evidència. La meva llarga vida m'ha donat una sèrie de raons per indignar-me.

Aquestes raons són fruit menys d'una emoció que d'una voluntat de compromís. Quan estudiava a l'Escola Normal, Sartre, un condis-

cipul més gran que jo, em va influenciar profundament. La nàusea, El mur, però no L'ésser i el no-res, van ser molt importants en la formació del meu pensament. Sartre ens va ensenyar a dir-nos: "Sou responsables mentre que individus". Era un missatge de llibertat. La responsabilitat de l'home que no pot confiar ni en un poder ni en un déu. Al contrari, és necessari comprometre's en nom de la pròpia responsabilitat com a persona humana. Quan vaig entrar a l'Escola Normal del carrer Ulm, a Paris, el 1939, vaig entrar com a fervent deixeble del filòsof Hegel, i vaig seguir el seminari de Maurice Merleau-Ponty. El seu ensenyament explorava l'experiència concreta, la del cos i les seves relacions amb els sentits, gran singular enfront de la pluralitat dels sentits. Però el meu optimisme natural, que vol que tot el que és desitjable sigui possible, m'encaminava més aviat a Hegel. El hegelianisme interpreta que la llarga història de la humanitat té un sentit: la llibertat de l'home que progressa pas a pas. La història està feta de xocs successius, és l'assumpció dels desafiaments. La història de les societats progressa, i al final, quan l'home ha aconseguit la seva completa llibertat, es té l'estat democràtic en la seva forma ideal.

Existeix, per descomptat, una altra concepció de la història. Els progressos aconseguits per la llibertat, la competició, la carrera per el "sempre més" poden ser viscuts com un huracà destructor. Així la concep un amic del meu pare, l'home que va compartir amb ell la tasca de traduir a l'alemany A la recerca del temps perdut, de Marcel Proust. És el filòsof alemany Walter Benjamin. Ell havia trobat un missatge pessimista en un quadre del pintor suís Paul Klee, l'Angelus Novus, en el qual la figura d'un àngel obre els braços com per contenir i rebutjar una tempesta que Benjamin identifica amb el progrés. Per a Benjamin, que es va suïcidar al setembre de 1940 per fugir del nazisme, el sentit de la història és un camí irresistible de catàstrofe en catàstrofe.

La indiferència: la pitjor de les actituds

És veritat que les raons per indignar-se poden semblar avui menys clares o el món massa complex. Qui mana, qui decideix? No sempre és fàcil distingir entre tots els corrents que ens governen. Ja no hem de veure'ns-les amb una petita elit, de la qual en coneixem la manera d'actuar amb claredat. Aquest és un vast món de la interdependència del qual ens n'adonem clarament. Vivim amb una interconectivitat com mai ha existit. Però en aquest món hi ha coses insuportables. Per veure-les, fa falta observar amb atenció, buscar.

Els dic als joves: busqueu una mica, trobareu. La pitjor de les actituds és la indiferència, el dir "jo no puc fer res, jo m'espavilo". En comportar-vos així, perdeu un dels components essencials que fan a l'ésser humà. Un dels seus components indispensables: la capacitat d'indignar-se i el compromís que neix d'ella.

És possible identificar des d'ara dos grans desafiaments nous:

1. La gran diferència que existeix entre els molt pobres i els molt rics, la qual no deixa de créixer. Es tracta d'una innovació dels segles XX i XXI. Els molt pobres del món d'avui guanyen amb prou feines dos dòlars al dia. No es pot deixar que aquesta diferència es faci més profunda encara. La constatació d'aquest fet hauria de suscitar per si mateixa un compromís.

2. Els drets de l'home i l'estat del planeta. Després de l'Alliberament vaig tenir la sort de participar en la redacció de la Declaració universal dels drets de l'home adoptada per l'Organització de Nacions Unides el 10 de desembre de 1948, al palau de Chaillot, a Paris. Com a cap de gabinet de Henri Laugier, secretari general adjunt de l'ONU i secretari de la Comissió dels Drets de l'home vaig participar, entre d'altres, en la redacció d'aquesta declaració. No puc oblidar el paper que va

tenir en la seva elaboració René Cassin, comissari nacional de justícia i educació del govern de la França lliure, a Londres, el 1941, el qual va ser premi Nobel de la pau el 1968, ni el de Pierre Mendès France dins del Consell econòmic i social, al que enviàvem els textos que elaboràvem abans que fossin examinats per la Tercera Comissió de l'Assemblea General, encarregada dels aspectes socials, humanitaris i culturals. La Comissió comptava amb els 54 estats que eren membres, en aquell moment, de les Nacions Unides, i jo m'encarregava de la seva secretaria. A René Cassin devem el terme de drets "universals", i no "internacionals" com proposaven els nostres amics anglosaxons. ja que en això està el que es juga en acabar la segona guerra mundial: l'emancipació de les amenaces que el totalitarisme va fer pesar sobre la humanitat. Per emancipar-se, és necessari aconseguir que els estats membres de l'ONU es comprometin a respectar aquests drets universals. És una manera de desmuntar l'argument de plena sobirania que un estat pot fer valer mentre comet crims contra la humanitat dins del seu territori. Aquest va ser el cas de Hitler, que es considerava amo i senyor a la seva terra i autoritzat a provocar un genocidi. Aquesta declaració universal deu molt a la revulsió universal contra el nazisme, el feixisme, el totalitarisme, i, també, a nosaltres, a l'esperit de la Resistència. Sentia que calia actuar

ràpidament, no ser víctima de la hipocresia que hi havia en l'adhesió proclamada pels vencedors a aquests valors que no tots tenien la intenció de promoure netament, però que nosaltres intentàvem imposar-los (3).

No m'aguanto les ganes de citar l'article 15 de la Declaració Universal dels Drets de l'Home: "Tota persona té dret a una nacionalitat"; l'article 22: "Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social, i a obtenir, mitjançant l'esforç nacional i la cooperació internacional, tenint en compte l'organització i els recursos de cada Estat, la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals, indispensables a la seva dignitat i al lliure desenvolupament de la seva personalitat". I si aquesta declaració té un abast declaratiu, i no jurídic, no per això ha exercit un paper menys important des de 1948; s'ha vist a pobles colonitzats acollir-se a ella en la seva lluita per la independència; ha inspirat als esperits en la seva lluita per la llibertat.

Constato amb alegria que al llarg de les últimes dècades s'han multiplicat les organitzacions no governamentals, els moviments socials com Attac, la Federació Internacional dels Drets de l'home, Amnistia Internacional…, que són actives i efectives. És evident que per ser eficaç actualment és necessari actuar conjuntament; aprofitar tots els mitjans moderns de comunicació.

Als joves, els dic: mireu al voltant vostre, trobareu temes que justifiquin la vostra indignació, el tracte que es dóna als immigrants, als indocumentats, als gitanos. Trobareu situacions concretes que us empenyeran a dur a terme una acció ciutadana d'importància. Busqueu i trobareu!

La meva indignació a propòsit de Palestina

Avui, la meva principal indignació concerneix a Palestina, la franja de Gaza i Cisjordània. Aquest conflicte és un motiu propi d'indignació. És necessari llegir l'informe Richard Goldstone, de setembre de 2009, sobre Gaza. En ell aquest jutge sud-africà, jueu, que es declara fins i tot sionista, acusa a l'exèrcit israelià d'haver comès "actes assimilables a crims de guerra i potser, en certes circumstàncies, a crims contra la humanitat" durant l'operació "Plom Fos" que va durar tres setmanes. Vaig tornar a Gaza el 2009, vaig poder entrar amb la meva dona gràcies als nostres passaports diplomàtics, per verificar amb els meus propis ulls el que l'informe explicava. Les persones que

ens acompanyaven no van ser autoritzades a entrar a la franja de Gaza. Ni a Cisjordània. Visitem els camps de refugiats palestins creats el 1948 per l'Agència de Nacions Unides per als Refugiats de Palestina a Orient Pròxim, UNRWA, on més de tres milions de palestins expulsats de les seves terres per Israel esperen una tornada cada vegada més problemàtica. Quant a

Gaza, aquesta és una presó a cel obert per a un milió i mig de palestins. Una presó on s'organitzen per sobreviure. Més que les destruccions materials, com la de l'hospital de la Mitja Lluna Vermella per l'operació "Plom Fos", és el comportament dels habitants de Gaza, el seu patriotisme, el seu amor pel mar i la platja, la seva constant preocupació pel benestar dels seus fills, nombrosos i riallers, cosa que omple la nostra memòria. Quedem impressionats per la seva enginyosa manera de fer cara a totes les penúries que els són imposades. Els hem vist fabricar maons, per falta de ciment, per reconstruir les milers de cases destruïdes pels tancs. Ens van confirmar que va haver-hi 1400 morts –dones, nens i vells inclosos en el camp palestí– al llarg d'aquesta operació "Plom Fos", duta a terme per l'exèrcit israelià, contra només cinquanta ferits del costat d'Israel. Comparteixo les conclusions del jutge sud-africà. Que jueus puguin cometre crims de guerra és insuportable. Desgraciadament, la història ofereix pocs exemples de pobles que aprenen de la seva pròpia història.

Ho sé, Hamas, que havia guanyat les últimes eleccions legislatives, no va poder evitar que es disparessin coets sobre les ciutats israelianes en resposta a la situació d'aïllament i de bloqueig en la qual es troben els habitants de Gaza. Evidentment, penso que el terrorisme és inacceptable, però cal reconèixer que quan s'està ocupat amb mitjans militars infinitament superiors als nostres, la reacció popular no pot ser només no-violenta.

Li serveix d'alguna cosa a Hamas enviar coets sobre la ciutat de Sderot? La resposta és no. No serveix a la seva causa, però es pot explicar a causa de l'exasperació del poble de Gaza. En la noció d'exasperació, cal entendre la violència com una lamentable conclusió de situacions inacceptables per a aquells que les sofreixen. Es pot dir que el terrorisme és una espècie d'exasperació. I que aquesta exasperació és un terme negatiu. Un no s'ha d'exasperar, un ha d'esperar. L'exasperació és la negació de l'esperança. És comprensible, diria que fins a és natural; no obstant això, no és acceptable perquè no permet obtenir els resultats que pot eventualment produir l'esperança.

La no-violència, el camí que hem d'aprendre a seguir

Estic convençut que el futur pertany a la no-violència, a la conciliació de les diferents cultures. Per aquesta via, la humanitat haurà de franquejar la seva propera etapa. I aquí coincideixo amb Sartre: un no pot excusar als terroristes que llancen bombes, però pot comprendre'ls. Sartre va escriure el 1947: "Reconec que la violència sota qualsevol forma que es manifesti és un fracàs. Però és un fracàs inevitable perquè estem en un univers de violència. I si és veritat que el recurs a la violència fa que la violència corri el risc de perpetuar-se, també és veritat que és l'únic mitjà de fer-la cessar" (4). Al que jo afegiria que la no-violència és una manera més segura de fer-la cessar. No es pot recolzar als terroristes com Sartre ho va fer, en nom d'aquest principi, durant la guerra d'Algèria, o a propòsit de l'atemptat dels jocs de Munich, el 1972, comès contra atletes israelians. No és eficaç, i Sartre mateix acabarà per preguntar-se al final de la seva vida pel sentit del terrorisme i a dubtar de la seva raó de ser. Dir-se "la violència no és eficaç" és més important que saber si s'ha de condemnar o no a aquells que la utilitzen. El terrorisme no és eficaç. En la noció d'eficàcia, és necessària una esperança no-violenta. Si existeix una esperança violenta és la de la poesia de Guillaume Apollinaire: "Que l''esperance est violente"; no en política. Sartre, al març de 1980, tres setmanes abans de morir, declarava: "Cal intentar explicar per què el món d'avui, que és horrible, no és més que un moment en el llarg desenvolupament històric, que l'esperança ha estat sempre una de les forces dominants de les revolucions i de les insurreccions, i com encara sento l'esperança com la meva concepció del futur" (5).

Cal entendre que la violència gira l'esquena a l'esperança. Cal preferir l'esperança, l'esperança de la no-violència. És el camí que hem d'aprendre a seguir. Tant per part dels opressors com per part dels oprimits, cal arribar a una negociació per acabar amb l'opressió; això ens permetrà acabar amb la violència terrorista. És per això que no s'ha de permetre que s'acumuli molt odi.

El missatge d'algú com Mandela, com Martin Luther King, troba tota la seva pertinència en un món que ha sobrepassat la confrontació de les ideologies i el totalitarisme. És un missatge d'esperança en la capacitat que tenen les societats modernes per sobrepassar els conflictes per mitjà d'una comprensió mútua i d'una paciència vi-

gilant. Per arribar a això, és necessari basar-se en els drets, la violació dels quals, sigui qui sigui l'autor, ha de provocar la nostra indignació. No hem de consentir la transgressió d'aquests drets.

Per una insurrecció pacífica

He constatat, i no sóc l'únic, la reacció del govern israelià davant el fet que cada divendres els ciutadans de Bil"id Van, sense llançar pedres, sense utilitzar la força, fins al mur contra el qual protesten. Les autoritats israelianes han qualificat aquesta marxa de "terrorisme no-violent". No està malament… Cal ser israelià per qualificar de terrorista a la no-violència. Cal estar molest per l'eficàcia que té la no-violència per suscitar el suport, la comprensió i la sustentació de tots els adversaris de l'opressió.

El pensament productivista, sostingut per Occident, ha ficat al món en una crisi de la qual cal sortir trencant radicalment amb la fugida cap a endavant del "sempre més", tant en el domini financer com en el domini de les ciències i de la tècnica. Ja és hora que la preocupació per l'ètica, la justícia i l'estabilitat duradora sigui el que prevalgui. Doncs ens amenacen els riscos més greus; riscos que poden posar fi a l'aventura humana sobre un planeta que pot tornar-se inhabitable.

Però és veritat que s'han fet importants progressos des de 1948: la descolonització, la fi de l'apartheid, la destrucció de l'imperi soviètic, la caiguda del Mur de Berlín. Per contra, els deu primers anys del segle XXI han suposat un període de reculada. Aquesta reculada, jo ho atribueixo, en part, a la presidència americana de George Bush, a l'11 de setembre i a les conseqüències desastroses que d'ell han tret els Estats Units, com la intervenció militar a l'Iraq. Hem tingut aquesta crisi econòmica, però tampoc hem començat una nova política de desenvolupament. La cimera de Copenhaguen contra l'escalfament climàtic no ha permès establir una veritable política per a la preservació del planeta. Estem en un llindar, entre els horrors de la primera dècada i les possibilitats de les dècades següents. Però cal esperar, sempre cal esperar. La dècada anterior, la dels anys 1990, va ser una font de grans progressos. Les Nacions Unides van convocar conferències com les de Rio sobre el medi ambient, el 1992; la de Pequín sobre les dones, el 1995; al setembre de 2000, a iniciativa del secretari general de Nacions Unides, Kofi Annan, els 191 països membres van adoptar la declaració sobre els "Vuit objectius

del mil·lenni per al desenvolupament", per la qual es comprometen a reduir a la meitat la pobresa al món d'aquí a 2015. El meu gran pesar, és que ni Obama ni la Unió Europea hagin manifestat encara el que hauria de ser la seva aportació per a una fase constructiva que es recolzi en els valors fonamentals.

Com acabar aquesta crida a indignar-se? Recordant que, en ocasió del seixantè aniversari del Programa del Consell nacional de la Resistència, vam dir, el 8 de març de 2004, nosaltres, els veterans dels moviments de Resistència i de les forces combatives de la França lliure (1940-1945), que, per descomptat, "el nazisme ha estat vençut gràcies al sacrifici dels nostres germans i germanes de la Resistència i de les Nacions Unides contra la barbàrie feixista. Però aquesta amenaça no ha

desaparegut per complet, i la nostra còlera contra la injustícia roman intacta" (6).

No, aquesta amenaça no ha desaparegut per complet. Per això, fem sempre una crida a "una veritable insurrecció pacífica contra els mitjans de comunicació de masses que no proposen com a horitzó per a la nostra joventut més que el consumisme de masses, el menyspreu dels més febles i de la cultura, l'amnèsia generalitzada i la competició a ultrança de tots contra tots".

Als homes i dones que faran el segle XXI, els diem amb la nostra afecció:

"CREAR ÉS RESISTIR,
RESISTIR ÉS CREAR".

NOTES

1- Creat clandestinament el 27 de maig de 1943, a París, pels representants dels vuit grans moviments de Resistència, dels dos grans sindicats anteriors a la guerra: la CGT i la CFTC (Confederació francesa de treballadors cristians) i dels deu principals partits polítics de la III República, el PC i la SFIO (els socialistes), el Consell Nacional de la Resistència (CNR) es va reunir per primera vegada aquest 27 de maig sota la presidència de Jean Moulin, delegat del general De Gaulle, el qual volia crear aquest Consell per fer més eficaç la lluita contra els nazis i reforçar la seva pròpia legitimitat de cara als aliats. De Gaulle va encarregar a aquest Consell l'elaboració d'un programa de govern en previsió de l'alliberament de França. Aquest programa va ser objecte de moltes anades i vingudes del CNR i del govern de la França lliure, unes vegades a Londres i unes altres a Alger, abans de ser adoptat el 15 de març de 1944 en sessió assembleària pel CNR. El CNR va lliurar aquest programa al general De Gaulle el 25 d'agost de 1944 a l'ajuntament de París. El decret en relació a la premsa es va promulgar el 26 d'agost. Un dels principals redactors del programa va ser Roger Ginsburger, fill d'un rabí alsacià; sota el pseudònim de Pierre Villon va ser secretari general del front nacional per a la independència de França, moviment de resistència creat pel partit comunista francès el 1941, i va representar a aquest moviment en el si del CNR i de la seva oficina permanent.

2- Segons una estimació sindicalista, hem passat d'entre el 75 al 80% del salari com a import de les jubilacions a al voltant del 50%. Jean-Paul Domin, catedràtic d'Economia a la universitat de Reims Champagne-Ardennes, el 2010, redacta per a l'Institut Europeu de Ciències Socials (IES, Institut Européen du Salariat) una anotació sobre "L'assegurança de malaltia complementaria". En ell revela en quina mesura l'accés a una assegurança complementaria de qualitat és ara un privilegi de l'estatus social, que els més fràgils renuncien a les cures per falta d'assegurances complementàries i per la quantia de la resta que queda per pagar; que la font del problema és no haver fet del salari el suport dels drets socials –punt central dels decrets del 4 i del 15 d'octubre de 1945. Aquests promulgaven la Seguretat Social i encomanaven la seva gestió a la doble autoritat dels representants dels treballadors i de l'Estat. Després de les reformes Juppé de 1995, promulgades per decret, més la llei Douste Blazy (metge de formació), de 2004, és l'Estat l'únic que gestiona la Seguretat Social. És, per exemple,el cap de l'Estat el que nomena per decret al director de la Tresoreria General de la Seguretat Social (Caisse National d"Assurance Maladie (CNAM)).Ja no són els sindicalistes, com després de l'Alli-

berament, sinó l'Estat qui està al capdavant de l'organisme que gestiona les prestacions sanitàries a nivell departamental a través dels governadors (préfets de département).Els representants dels treballadors ja no tenen més que el paper de conseller.

3- La Declaració Universal dels Drets de l'home va ser adoptada el 10 de desembre de 1948, a Paris, per 48 dels 58 estats membres de l'Assemblea general de Nacions Unides. Va haver-hi vuit abstencions: Àfrica del Sud, a causa de l'apartheid que la declaració condemnava de fet; Aràbia Saudita, igualment, a causa de la igualtat entre homes i dones; la URSS (Rússia, Ucraïna, Bielorússia), Polònia, Txecoslovàquia i Iugoslàvia van estimar que la Declaració no anava suficientment lluny en la consideració de drets econòmics i socials i sobre els drets de les minories; no obstant això, cal tenir en compte que Rússia en particular es va oposar a la proposició australiana de crear una Cort internacional de drets humans encarregada d'examinar les peticions dirigides a Nacions Unides; cal recordar que l'article 8 de la Declaració introdueix el principi d'apel·lació individual contra un estat en cas de violació dels drets fonamentals. Aquest principi s'aplicaria a Europa en 1998 amb la creació d'una Cort europea permanent de drets humans, la qual va garantir aquest dret d'apel·lació a més de 800 milions d'europeus.

4- Sartre J.P; "Situation de l"écrivain en 1947", en Situation II, Paris, Gallimard, 1948.

5- Sartre J.P; "Maintenat l"espoir… (III)" en Li Nouvel Observateur, 24 de març de 1980.

6- Els signants del Appel del 8 de març de 2004 són: Lucie Aubrac, Raymond Aubrac, Henri Bartoli, Daniel Cordier, Philippe Dechartre, Georges Guingouin, Stéphane Hessel, Maurice Kriegel-Valtimont, Lise London, George Séguy, Germaine Tillion, Jean-Pierre Vernat, Maurice Voutey.